УДК: 005.8:001.89

Мушинський О. Ю.

Університет економіки та права «КРОК»

УПРАВЛІННЯ ПРОЄКТАМИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ФАХОВИХ НАУКОВИХ ВИДАНЬ

За останні роки в системі освіти і науки України відбуваються суттєві інституційні зміни, спрямовані на оновлення механізмів забезпечення якості наукової діяльності та підвищення прозорості функціонування наукових фахових видань. Одним із напрямів таких змін є оновлення правил формування Переліку наукових фахових видань України категорії «Б». Згідно з новими вимогами, наукові видання мають бути віднесені до відповідних кластерів, а одне видання не може одночасно охоплювати спеціальності, що належать до різних кластерів.

Таке нормативне оновлення створює нові виклики для розвитку міждисциплінарних наукових напрямів, серед яких особливе місце посідає управління проєктами. В українській науковій та освітній практиці цей напрям традиційно формувався на перетині менеджменту, комп'ютерних наук, інформаційних технологій та системного аналізу. Саме тому жорстке кластерне розмежування спеціальностей актуалізує проблему інституційного позиціонування управління проєктами як наукового напряму.

Аналіз оновлених описів предметних областей спеціальностей засвідчує, що управління проєктами прямо або опосередковано представлене щонайменше у двох предметних полях. Зокрема, у спеціальності D3 Менеджмент управління проєктами пов'язане з управлінням діяльністю, процесами, ресурсами, персоналом та організаціями. Водночас у спеціальності F6 Інформаційні системи і технології воно розглядається в контексті управління проєктами створення, впровадження та розвитку інформаційних систем і технологій. Така ситуація підтверджує міждисциплінарну природу управління проєктами, однак водночас створює складнощі для його формального віднесення до одного кластера.

Особливої актуальності ця проблема набуває для підготовки здобувачів ступеня доктора філософії. Якщо аспірант навчається за спеціальністю, що належить до управлінського або економічного кластера, результати його дослідження мають бути опубліковані у виданнях відповідного кластера. Натомість дослідження з управління ІТ-проєктами або складними інформаційними системами можуть змістовно потребувати публікації у виданнях технічного чи інформаційно-технологічного спрямування. Це породжує суперечність між міждисциплінарним змістом дослідження та формальними вимогами до апробації його результатів.

Отже, нові правила формування Переліку наукових фахових видань України, з одного боку, спрямовані на впорядкування наукової періодики та підвищення якості публікаційної діяльності. З іншого боку, вони можуть призвести до фрагментації міждисциплінарних наукових напрямів, зокрема управління проєктами.

Слід зазначити, що проблема наукового позиціонування управління проєктами не є новою. Ще до запровадження сучасних змін окремі науковці у сфері управління проєктами звертали увагу на ризики втрати цим напрямом чіткої дисциплінарної ідентичності. Зокрема, у межах наукової школи «VARIORUM» у 2021 році наголошувалося, що управління проєктами поступово інтегрується з іншими галузями знань, що може призвести до її зникнення як окремої науки [1]. У межах цього підходу управління проєктами розглядалося як науковий напрям, що пройшов складну еволюцію: від переважно технічної та інструментальної дисципліни до соціально орієнтованої галузі знань. На ранніх етапах розвитку управління проєктами домінували технічні методи планування, та контролю виконання робіт, зокрема метод критичного шляху, PERT, календарно-мережеве планування та інші інструменти, спрямовані на розв’язання формалізованих управлінських задач.

Проте подальший розвиток проєктної діяльності засвідчив, що ефективність проєктів не може бути пояснена лише через технічні параметри строків, вартості, ресурсів і якості, оскільки в сучасному розумінні проєкт дедалі частіше постає

не тільки як інструмент досягнення визначеного результату, а як соціально-організаційна форма взаємодії людей, команд, інституцій, зацікавлених сторін та середовища. Саме тому в науковій літературі закріпилися такі поняття, як «проєктне суспільство», «проєктна економіка», «проєктизація», що відображають розширення предметного поля управління проєктами [2]. Відповідно, змінився і характер досліджень у цій сфері: якщо для раннього, техніко-інструментального етапу були характерні дослідження, спрямовані на пошук раціональних методів планування, оптимізації та вирішення управлінських задач, то сучасний етап значною мірою пов'язаний з питаннями взаємодії учасників проєкту, лідерства, влади, культури, конфліктів та смислотворення в проєктному середовищі [3].

Водночас в українській науці управління проєктами продовжує значною мірою асоціюватися з технічними науками. Це, зокрема, підтверджується існуванням наукової спеціальності 05.13.22 «Управління проєктами та програмами», яка належить до технічних наук. Подібна логіка частково зберігається і в контексті фахових наукових видань. Показовим прикладом є журнал «Управління розвитком складних систем», який є одним із найвідоміших українських наукових видань, де публікуються результати досліджень з управління проєктами, програмами, портфелями. У межах оновленої кластерної моделі це видання позиціонується в кластері «Інформаційні технології та електроніка», що актуалізує проблему представлення управління проєктами в управлінському кластері.

Якщо проаналізувати міжнародні наукові журнали з управління проєктами, що індексуються в наукометричній базі Scopus, можна побачити, що значна їх частина належить до предметної галузі Business, Management and Accounting. Це свідчить про те, що в міжнародному науковому просторі управління проєктами переважно розглядається як складова менеджменту, організаційних досліджень та складними соціально-економічними системами.

У результаті виникає суттєва суперечність: з одного боку, міжнародна теорія управління проєктами дедалі більше тяжіє до менеджменту, організаційних

досліджень і соціальних наук; з іншого боку, в українській системі цей напрям продовжує значною мірою асоціюватися з технічними й інформаційно-технологічними спеціальностями. Така ситуація може посилити ризик подальшої фрагментації управління проєктами та поступового розчинення його предметної ідентичності в суміжних галузях знань.

Одним із можливих шляхів подолання цієї проблеми, на нашу думку, є створення спеціалізованого наукового журналу з управління проєктами, який був би віднесений до кластера «Економічні перетворення, бізнес та адміністрування». Це дозволило б сформувати в українському науковому просторі окремий публікаційний майданчик для досліджень з управління проєктами саме як соціально-управлінської та міждисциплінарної галузі, а також сприяло б наближенню її інституційного позиціонування до міжнародної наукової практики.

Список літератури:

1. Rach V., Medvedieva O. Model of modern sciences transformation and project management. Управління проектами у розвитку суспільства. Тема: "Управління проектами в умовах пандемії COVID-19": тези доповідей XVIII Міжнародної конференції (м. Київ, 15 травня 2021 р.) / відпов. за випуск С.Д. Бушуєв. Київ: КНУБА. 2021. С. 48-54.
2. Locatelli G., Ika L., Drouin N., Müller R., Huemann M., Söderlund J. et al. A Manifesto for Project Management Research. European Management Review. 2023. Vol. 20, No. 1. P. 3–17. DOI: https://doi.org/10.1111/emre.12568.
3. Мушинський, О., Тимофєєва, К. Управління командною взаємодією в проєктах на основі моделей особистості. Вчені записки Університету «КРОК». 2025 (4(80), 273–281. DOI: https://doi.org/10.31732/2663-2209-2025-80-273-281